

اعمال بر روی توابع (جمع، تفریق، ضرب و تقسیم)

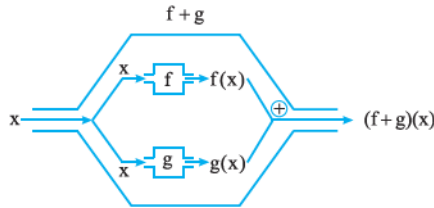
جمع دو تابع

همان طور که ما اعداد را با هم جمع و تفریق می‌کنیم و یا در هم ضرب و تقسیم می‌کنیم، این اعمال (یعنی جمع، تفریق، ضرب و تقسیم) را بر روی توابع هم می‌توانیم انجام دهیم، البته با اندکی ریزه‌کاری که توضیح خواهیم داد.

جمع دو تابع $f(x)$ و $g(x)$ را با $(f+g)(x)$ نمایش می‌دهیم:

به عنوان مثال اگر $f(x) = x$ و $g(x) = 2x$ باشد، داریم: $(f+g)(x) = 3x$

در حقیقت، تابع $f+g$ دستگاهی است که ورودی (x) را می‌گیرد، $f(x)$ و $g(x)$ را حساب می‌کند و $f(x) + g(x)$ را به عنوان خروجی برمی‌گرداند.

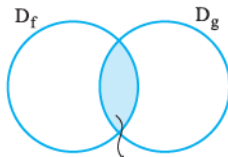

اما تکلیف دامنه تابع $f+g$ چه می‌شود؟ یعنی این تابع چه x هایی را می‌تواند به عنوان ورودی بگیرد؟

گفتیم که تابع $f+g$ ، x را می‌گیرد و $f(x)$ و $g(x)$ را حساب می‌کند و با هم جمع می‌کند؛ پس x باید عددی باشد که هم f و هم g بتوانند آن را به عنوان ورودی بگیرند.

یعنی x هم باید در دامنه f باشد و هم در دامنه g : $x \in D_f, x \in D_g$

x هایی که هم در مجموعه D_f و هم در مجموعه D_g باشند، اشتراک دو مجموعه D_f و D_g هستند:

$D_f \cap D_g$: x هایی که هم در D_f و هم در D_g هستند

$$D_{f+g} = D_f \cap D_g$$

پس دامنه تابع $f+g$ برابر است با:

مثال اگر $f = \{(-1, 2), (0, 5), (2, 1), (3, 2)\}$ و $g = \{(0, 1), (3, -1), (4, 3)\}$ باشد. تابع $f+g$ را بنویسید.

پاسخ اول باید دامنه تابع $f+g$ را پیدا کنیم. برای به دست آوردن دامنه $f+g$ ، باید دامنه f و g را نوشته و بین آن‌ها اشتراک بگیریم.

$$\left. \begin{aligned} D_f &= \{ \text{همه مؤلفه‌های اول } f \} = \{-1, 0, 2, 3\} \\ D_g &= \{ \text{همه مؤلفه‌های اول } g \} = \{0, 3, 4\} \end{aligned} \right\} \xrightarrow{\text{اشتراک}} D_f \cap D_g = \{0, 3\}$$

پس دامنه تابع $f+g$ برابر است با:

پس مؤلفه‌های اول تابع $f+g$ برابر 0 و 3 هستند و تابع $f+g$ به صورت $f+g = \{(0, \quad), (3, \quad)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج‌مرتبه‌های بالا، باید به ازای $x=0$ و $x=3$ ، مقدار $f+g$ را به دست آوریم.

مثلاً برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب $(0, \quad)$ در تابع $f+g$ باید مؤلفه‌های دوم زوج‌مرتبه‌هایی از f و g که مؤلفه اولشان

$x=0$ است را با هم جمع کنیم. مشابه این کار را برای $x=3$ هم انجام می‌دهیم.

• $x=0$:

$$\begin{cases} f(0) = 5 & \Rightarrow f \text{ عضو } (0, 5) \text{ است} \\ g(0) = 1 & \Rightarrow g \text{ عضو } (0, 1) \text{ است} \end{cases}$$

$$(f+g)(0) = f(0) + g(0) = 5 + 1 = 6 \Rightarrow (f+g)(0) = 6 \Rightarrow (0, 6) \text{ عضو } f+g \text{ است.}$$

• $x=3$:

$$\begin{cases} f(3) = 2 & \Rightarrow f \text{ عضو } (3, 2) \text{ است} \\ g(3) = -1 & \Rightarrow g \text{ عضو } (3, -1) \text{ است} \end{cases}$$

$$(f+g)(3) = f(3) + g(3) = 2 + (-1) = 1 \Rightarrow (f+g)(3) = 1 \Rightarrow (3, 1) \text{ عضو } f+g \text{ است.}$$

$$f+g = \{(0, 6), (3, 1)\}$$

پس $f+g$ شامل دو زوج مرتب $(0, 6)$ و $(3, 1)$ است:

تفریق و ضرب دو تابع

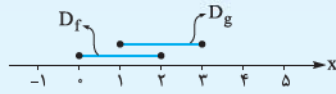
مشابه جمع دو تابع، «تفریق و ضرب دو تابع» هم به صورت زیر تعریف می‌شوند و دامنه آن‌ها اشتراک دامنه f و دامنه g است:

$$(f - g)(x) = f(x) - g(x) \quad , \quad D_{f-g} = D_f \cap D_g$$

$$(f \times g)(x) = f(x) \times g(x) \quad , \quad D_{f \times g} = D_f \cap D_g$$

مثال اگر $f(x) = x + 1$ با دامنه $0 \leq x \leq 2$ و $g(x) = x - 1$ با دامنه $1 \leq x \leq 3$ باشد، دامنه و ضابطه $f + g$ ، $f - g$ و $f \times g$ را تعیین کنید.

پاسخ گفتیم دامنه هر سه تابع $f + g$ ، $f - g$ و $f \times g$ برابر $D_f \cap D_g$ است، پس باید اشتراک دو محدوده $0 \leq x \leq 2$ و $1 \leq x \leq 3$ را پیدا کنیم:

$$D_{f+g} = D_{f-g} = D_{f \times g} = D_f \cap D_g = 1 \leq x \leq 2$$

پس:

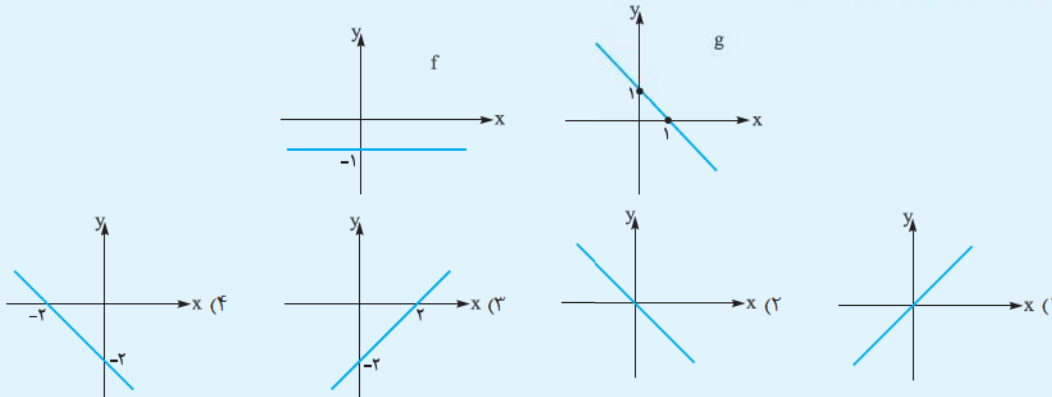
حالا ضابطه هر سه تابع را به دست می‌آوریم:

$$(f + g)(x) = f(x) + g(x) = (x + 1) + (x - 1) = x + x = 2x \Rightarrow (f + g)(x) = 2x$$

$$(f - g)(x) = f(x) - g(x) = (x + 1) - (x - 1) = x + 1 - x + 1 = 2 \Rightarrow (f - g)(x) = 2$$

$$(f \times g)(x) = f(x) \times g(x) = (x + 1) \times (x - 1) = x^2 - 1 \Rightarrow (f \times g)(x) = x^2 - 1$$

تست اگر نمودار توابع f و g به صورت زیر باشد، نمودار تابع $f - g$ کدام است؟

پاسخ گزینه ۳ نمودار f ، یک خط افقی $(y = -1)$ است، پس ضابطه آن به صورت $f(x) = -1$ است.

نمودار g هم یک خط است که از دو نقطه $A(1, 0)$ و $B(0, 1)$ می‌گذرد. ابتدا شیب آن را به دست می‌آوریم و سپس معادله آن را

می‌نویسیم:

$$m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{1 - 0}{0 - 1} = -1$$

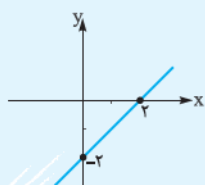
$$y - 0 = -1(x - 1) \Rightarrow y = -x + 1$$

پس ضابطه g به صورت $g(x) = -x + 1$ است.

حالا با داشتن ضابطه f و g ، ضابطه $f - g$ را به دست می‌آوریم:

$$(f - g)(x) = f(x) - g(x) = -1 - (-x + 1) = -1 + x - 1 = x - 2 \Rightarrow (f - g)(x) = x - 2$$

پس ضابطه تابع $f - g$ به صورت $y = x - 2$ است که نمودار آن با دادن دو نقطه از آن قابل رسم است:

x	2	0
$y = x - 2$	0	-2
(x, y)	$(2, 0)$	$(0, -2)$

تقسیم دو تابع

$$\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{f(x)}{g(x)}$$

تقسیم دو تابع f و g هم مثل سه عمل قبلی (یعنی جمع، تفریق و ضرب) تعریف می‌شود:

اما تابع $\frac{f}{g}$ ، X هایی را که به ازای آن‌ها خروجی g ، صفر است (یعنی $g(x) = 0$) را نمی‌تواند به عنوان ورودی بگیرد، زیرا در آن صورت مخرج

برابر صفر می‌شود که امکان‌پذیر نیست.

پس دامنه $\frac{f}{g}$ برابر با X هایی است که هم در D_f و هم در D_g هستند (یعنی $D_f \cap D_g$)، به جز X هایی که به ازای آن‌ها $g(x) = 0$ می‌شود:

$$D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \{x \mid g(x) = 0\}$$

مجموعه X هایی که به ازای آن‌ها $g(x) = 0$ است.

مثال اگر $f = \{(-1, 0), (2, 1), (5, 3)\}$ و $g = \{(-1, 4), (1, 0), (4, 1), (2, 0)\}$ باشد، آن‌گاه $\frac{f}{g}$ و $\frac{g}{f}$ را به دست آورید.

پاسخ برای به دست آوردن دامنه‌های $\frac{f}{g}$ و $\frac{g}{f}$ باید اول دامنه f و g را به دست آوریم: $D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{-1, 2, 5\}$

$$D_g = \{g \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{-1, 1, 4, 2\}$$

$$D_f \cap D_g = \{-1, 2\}$$

اشتراک این دو مجموعه را به دست می‌آوریم:

• دامنه تابع $\frac{f}{g}$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است، به جز X هایی که مخرج $\frac{f}{g}$ یعنی g را صفر می‌کنند. باید در g دنبال زوج مرتبی باشیم

که مؤلفه دوم آن صفر است: $(1, 0)$ و $(2, 0)$. مؤلفه اول این زوج مرتب‌ها یعنی $X = 1$ و $X = 2$ ، همان X هایی است که باید از اشتراک دامنه f و g حذف شود.

$$D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \underbrace{\{x \mid g(x) = 0\}}_{1, 2} = \{-1, 2\} - \{1, 2\} = \{-1\}$$

دامنه $\frac{f}{g}$ فقط شامل عدد -1 و در نتیجه مؤلفه اول $\frac{f}{g}$ همان -1 است و تابع $\frac{f}{g}$ به صورت $\{(-1, \quad)\}$ در می‌آید. برای به دست آوردن

مؤلفه دوم زوج مرتب بالا، باید به ازای $X = -1$ مقدار $\frac{f}{g}$ را به دست آوریم:

$$\begin{cases} (-1, 0) \in f \Rightarrow f(-1) = 0 \\ (-1, 4) \in g \Rightarrow g(-1) = 4 \end{cases}$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(-1) = \frac{f(-1)}{g(-1)} = \frac{0}{4} = 0 \Rightarrow \left(\frac{f}{g}\right)(-1) = 0 \Rightarrow (-1, 0) \text{ عضو } \frac{f}{g} \text{ است}$$

$$\frac{f}{g} = \{(-1, 0)\}$$

پس تابع $\frac{f}{g}$ فقط شامل زوج مرتب $(-1, 0)$ است:

• دامنه تابع $\frac{g}{f}$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است، به جز X هایی که مخرج $\frac{g}{f}$ یعنی f را صفر می‌کنند. باید در f دنبال زوج مرتبی باشیم

که مؤلفه دوم آن صفر است: $(-1, 0)$.

مؤلفه اول این زوج مرتب یعنی $X = -1$ همان X ای است که باید از اشتراک دامنه f و g حذف شود.

$$D_{\frac{g}{f}} = D_g \cap D_f - \underbrace{\{x \mid f(x) = 0\}}_{-1} = \{-1, 2\} - \{-1\} = \{2\}$$

دامنه $\frac{g}{f}$ فقط شامل عدد 2 و در نتیجه مؤلفه اول $\frac{g}{f}$ همان 2 است و تابع $\frac{g}{f}$ به صورت $\{(2, \quad)\}$ در می‌آید. برای به دست آوردن

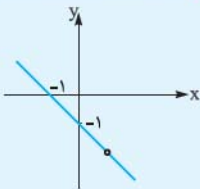
مؤلفه دوم زوج مرتب بالا، باید به ازای $X = 2$ مقدار $\frac{g}{f}$ را به دست آوریم:

$$\begin{cases} (2, 1) \in f \Rightarrow f(2) = 1 \\ (2, 0) \in g \Rightarrow g(2) = 0 \end{cases}$$

$$\left(\frac{g}{f}\right)(2) = \frac{g(2)}{f(2)} = \frac{0}{1} = 0 \Rightarrow \left(\frac{g}{f}\right)(2) = 0 \Rightarrow (2, 0) \text{ عضو } \frac{g}{f} \text{ است}$$

$$\frac{g}{f} = \{(2, 0)\}$$

پس تابع $\frac{g}{f}$ فقط شامل زوج مرتب $(2, 0)$ است:

تست اگر $f(x) = x^2 - 1$ و نمودار تابع $(\frac{f}{g})(x)$ به صورت زیر باشد، ضابطه تابع $g(x)$ کدام است؟

- (۱) $x + 1$ (۲) $x - 1$
 (۳) $1 - x$ (۴) $-x - 1$

پاسخ گزینه ۳ تابع $\frac{f}{g}$ یک خط است. معادله آن را باید به دست آوریم. این خط از دو نقطه $(-1, 0)$ و $(0, -1)$ می‌گذرد.

$$m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{-1 - 0}{0 - (-1)} = -1$$

ابتدا شیب را محاسبه می‌کنیم:

حالا با داشتن شیب $(m = -1)$ و یک نقطه از خط مثلاً $(-1, 0)$ ، معادله خط را می‌نویسیم:
 $y - y_0 = m(x - x_0) \Rightarrow y - 0 = -1(x - (-1)) \Rightarrow y = -x - 1$

پس ضابطه $\frac{f}{g}$ به صورت $(\frac{f}{g})(x) = -x - 1$ است. حالا با داشتن ضابطه f و $\frac{f}{g}$ ، ضابطه g را به دست می‌آوریم:

$$(\frac{f}{g})(x) = \frac{f(x)}{g(x)} \Rightarrow -x - 1 = \frac{x^2 - 1}{g(x)} \Rightarrow g(x) = \frac{x^2 - 1}{-x - 1}$$

صورت کسر بالا را با اتحاد مزدوج تجزیه می‌کنیم و در مخرج آن از یک منفی فاکتور می‌گیریم. بعد صورت و مخرج را ساده می‌کنیم:

$$g(x) = \frac{x^2 - 1}{-x - 1} = \frac{(x - 1)(x + 1)}{-(x + 1)} = \frac{(x - 1)}{-1} = -x + 1 \Rightarrow g(x) = -x + 1 = 1 - x$$

نقطه توخالی که در نمودار $\frac{f}{g}$ می‌بینیم به خاطر آن است که $g(x) = 1 - x$ در $x = 1$ برابر صفر می‌شود و این نقطه از دامنه $\frac{f}{g}$ حذف می‌شود.

ضرب عدد ثابت در تابع (af)

هر جا توابعی مثل $2f$ ، $3f$ ، $-2f$ و ... را دیدید، یعنی یک عدد ثابت در تابع ضرب شده است؛ مثلاً تابع $2f$ یعنی $f + f$ که با استفاده از تعریف دامنه تابع $f + g$ ، می‌توانیم دامنه آن را حساب کنیم:

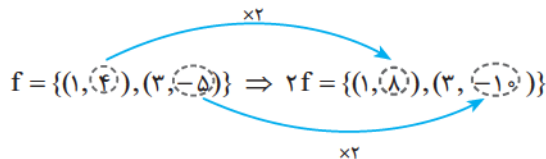
$$D_{2f} = D_{f+f} = D_f \cap D_f = D_f$$

$$D_{af} = D_f \quad (a \in \mathbb{R})$$

پس ضرب یک عدد ثابت در تابع، دامنه آن را تغییر نمی‌دهد:

مثلاً دامنه توابع $2f$ ، $3f$ ، $4f$ ، $5f$ و ... همان D_f است؛ اما به ازای x یکسان، خروجی تابع af (که a یک عدد ثابت است) برابر است با خروجی f ضرب در a (یعنی $a \times f(x)$)؛ پس برای به دست آوردن af از روی f ، به مؤلفه‌های اول f دست نمی‌زنیم و فقط مؤلفه‌های دوم f را ضرب در a می‌کنیم.

مثلاً اگر $f = \{(1, 4), (3, -5)\}$ باشد، برای به دست آوردن تابع $2f$ ، به مؤلفه‌های اول f دست نمی‌زنیم و تمام مؤلفه‌های دومش را در عدد ۲ ضرب می‌کنیم:

مثال اگر $f = \{(1, 2), (3, 4), (-1, 3)\}$ و $g = \{(1, 5), (-3, -2)\}$ باشد، تابع $2f + 3g$ را به دست آورید.

$$D_{2f+3g} = D_{2f} \cap D_{3g}$$

پاسخ تابع $2f + 3g$ حاصل جمع دو تابع $2f$ و $3g$ است، پس دامنه آن برابر است با:

$$D_{2f+3g} = D_{2f} \cap D_{3g} = D_f \cap D_g$$

گفتیم که دامنه $2f$ با دامنه f و دامنه $3g$ با دامنه g برابر است، پس:

$$D_f = \{\text{همه مؤلفه‌های اول } f\} = \{1, 3, -1\}$$

پس اول دامنه f و g را حساب می‌کنیم:

$$D_g = \{\text{همه مؤلفه‌های اول } g\} = \{1, -3\}$$

$$D_{2f+3g} = D_f \cap D_g = \{1, 3, -1\} \cap \{1, -3\} = \{1\}$$

حالا دامنه $2f + 3g$ را به دست می‌آوریم:

• $x = 1$:

حالا به ازای $x = 1$ باید مقدار $2f + 3g$ را حساب کنیم:

$$\left. \begin{aligned} f \text{ عضو } f \text{ است.} & \Rightarrow f(1) = 2 \\ g \text{ عضو } g \text{ است.} & \Rightarrow g(1) = 5 \end{aligned} \right\}$$

$$\left. \begin{aligned} f \text{ عضو } f \text{ است.} & \Rightarrow f(1) = 2 \\ g \text{ عضو } g \text{ است.} & \Rightarrow g(1) = 5 \end{aligned} \right\}$$

$$(2f + 3g)(1) = 2f(1) + 3g(1) = 2(2) + 3(5) = 4 + 15 = 19 \Rightarrow (1, 19) \text{ عضو } 2f + 3g \text{ است.}$$

$$2f + 3g = \{(1, 19)\}$$

پس تابع $2f + 3g$ فقط شامل زوج مرتب $(1, 19)$ است:

دامنه تابعی که از جمع مضربی از تابع f و مضربی از تابع g به دست می‌آید، همان اشتراک دامنه f و g است.

$$(af + bg)(x) = a \times f(x) + b \times g(x) \quad (a, b \in \mathbb{R})$$

$$D_{af+bg} = D_f \cap D_g$$

$$\{(2f - g)(x) = 2f(x) - g(x)\}$$

$$D_{2f-g} = D_f \cap D_g$$

به عنوان مثال داریم:

تست اگر $f(x) = x^2 + 1$ و $g(x) = 1 - x$ باشد، مقدار $(2f - g)(2)$ کدام است؟

۱۹ (۴)

۱۸ (۳)

۱۷ (۲)

۱۶ (۱)

پاسخ گزینه ۲: طبق نکته بالا داریم:

$$(2f - g)(2) = 2 \times f(2) - g(2)$$

برای محاسبه $f(2)$ و $g(2)$ کافی است در ضابطه f و g ، به جای x ، عدد ۲ را قرار دهیم:

$$f(x) = x^2 + 1 \Rightarrow f(2) = 2^2 + 1 = 5$$

$$g(x) = 1 - x \Rightarrow g(2) = 1 - 2 = -1$$

$$(2f - g)(2) = 2 \times f(2) - g(2) = 2 \times 5 - (-1) = 10 + 1 = 11$$

مقادیر به دست آمده را جای گذاری می‌کنیم:

توان‌های تابع ($f^2, f^3, f^4, \dots$): فرض کنید تابع f به صورت $f = \{(2, 3), (-4, 5)\}$ است و می‌خواهیم تابع f^2 را حساب کنیم.

برای محاسبه f^2 ، ابتدا دامنه این تابع را مثل دامنه $f \times g$ حساب می‌کنیم. از آنجایی که دامنه $f \times g$ برابر با اشتراک D_f و D_g بود، پس:

$$D_{f^2} = D_{f \times f} = D_f \cap D_f = D_f$$

$$D_{f^2} = D_f = \{f \text{ مؤلفه‌های اول}\} = \{2, -4\}$$

پس دامنه f^2 با دامنه f برابر است.

برای محاسبه مؤلفه دوم زوج مرتب‌های f^2 ، کافی است مؤلفه‌های دوم f

(یعنی خروجی‌ها) را به توان ۲ برسانیم.

$$f = \{(2, 3), (-4, 5)\} \Rightarrow f^2 = \{(2, 9), (-4, 25)\}$$

توان ۲

بد نیست این را هم بدانید که اگر از ما f^3 را می‌خواستند، کافی بود مؤلفه‌های اول f را بدون تغییر بنویسیم و مؤلفه‌های دومشان را به توان ۳ برسانیم.

تست اگر $f = \{(2, -1), (-6, 3)\}$ باشد، f^2 کدام است؟

$\{(4, -1), (36, 3)\}$ (۴)

$\{(4, 1), (36, 9)\}$ (۳)

$\{(2, 1), (-6, 9)\}$ (۲)

$\{(2, 1), (6, 9)\}$ (۱)

پاسخ گزینه ۲: برای محاسبه f^2 از روی f ، باید مؤلفه‌های اول را بدون تغییر بنویسیم و مؤلفه‌های دوم را به توان ۲ برسانیم:

$$f = \{(2, -1), (-6, 3)\} \Rightarrow f^2 = \{(2, 1), (-6, 9)\}$$

توان ۲

توان ۲

تست اگر $f(x) = 2x$ و $g(x) = \frac{1}{x}$ باشد، ضابطه $(f^2 \times g)(x)$ کدام است؟ ($x \neq 0$)

۴ (۴)

۲ (۳)

$4x$ (۲)

$2x$ (۱)

پاسخ گزینه ۲: یعنی تابع f را ۲ بار در خودش ضرب کنیم و تابع حاصل را در تابع g ضرب کنیم.

$$f^2(x) = f(x) \times f(x) = (2x) \times (2x) = 4x^2$$

پس ابتدا f^2 را حساب می‌کنیم:

$$(f^2 \times g)(x) = f^2(x) \times g(x) = (4x^2) \times \left(\frac{1}{x}\right) = \frac{4x^2}{x} = 4x$$

حالا f^2 را در g ضرب می‌کنیم:

اعمال پر روی توابع چندضابطه‌ای

برای انجام اعمال جمع، تفریق، ضرب و تقسیم بر روی دو تابع چندضابطه‌ای با ۳ حالت مواجه هستیم:

حالت ۱: تعداد ضابطه‌ها و هم‌چنین حدود ضابطه‌های دو تابع عیناً مثل هم باشند، مثل زیر:

$$f(x) = \begin{cases} x-1 & x \geq 1 \\ x^2 & x < 1 \end{cases}, \quad g(x) = \begin{cases} 2 & x \geq 1 \\ x^2+1 & x < 1 \end{cases}$$

در دو تابع بالا، f و g هر دو دارای ۲ ضابطه هستند، هم‌چنین حدود ضابطه‌ها عیناً مثل هم هستند. (برای هر دو تابع، حدود ضابطه اول $x \geq 1$ و حدود ضابطه دوم $x < 1$ است.)

در این حالت، برای هر محدوده، عمل موردنظر را روی ضابطه آن انجام می‌دهیم.

مثلاً برای $f+g$ ، باید ضابطه‌های f و g در محدوده $x \geq 1$ را با هم و در محدوده $x < 1$ نیز با هم جمع کنیم.

$$(f+g)(x) = \begin{cases} (x-1) + 2 & x \geq 1 \\ (x^2) + (x^2+1) & x < 1 \end{cases} \xrightarrow{\text{ساده‌تر می‌کنیم}} (f+g)(x) = \begin{cases} x+1 & x \geq 1 \\ 2x^2+1 & x < 1 \end{cases}$$

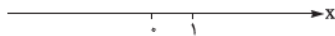
ضابطه g در $x \geq 1$ ضابطه f در $x \geq 1$ ضابطه f در $x < 1$ ضابطه g در $x < 1$

حالت ۲ (مخصوص علاقه‌مندان): حدود ضابطه‌های دو تابع متفاوت باشد، مثل زیر:

$$f(x) = \begin{cases} x & x \geq 1 \\ 2 & x < 1 \end{cases}, \quad g(x) = \begin{cases} x+1 & x \geq 0 \\ -x & x < 0 \end{cases}$$

فرض کنید می‌خواهیم تابع $f+g$ را به دست آوریم:

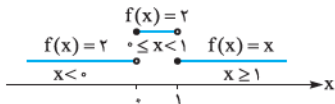
تابع f در $x=1$ و تابع g در $x=0$ تغییر ضابطه می‌دهند. این دو نقطه را روی محور اعداد مشخص می‌کنیم:

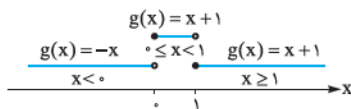
این دو نقطه محور اعداد را به ۳ قسمت $x \geq 1$ ، $0 \leq x < 1$ و $x < 0$ تقسیم می‌کند.

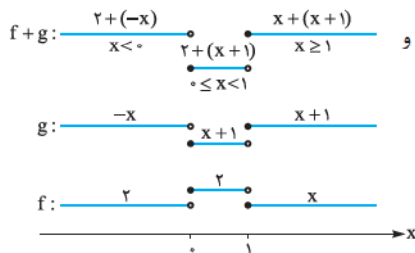
ضابطه f را در این سه قسمت روی محور می‌نویسیم. چون f به ازای $x < 1$ از ضابطه $y=2$ پیروی می‌کند، پس در هر دو محدوده $0 \leq x < 1$ و $x < 0$ ، ضابطه f را $y=2$ قرار می‌دهیم:

برای g هم همین کار را انجام می‌دهیم، فقط چون g به ازای $x \geq 0$ ، از ضابطه $y=x+1$ پیروی می‌کند، پس در هر دو محدوده $x \geq 1$ و $0 \leq x < 1$ ، ضابطه g را $y=x+1$ قرار می‌دهیم:

حالا با توجه به دو محور رسم‌شده، محدوده‌ها و ضابطه‌های f و g را روی یک محور می‌نویسیم و در محدوده‌های مشترک، ضابطه‌هایشان را جمع می‌کنیم تا $f+g$ به دست آید:

ضابطه $f+g$ در سه محدوده $x \geq 1$ ، $0 \leq x < 1$ و $x < 0$ به دست آمد:

$$(f+g)(x) = \begin{cases} x+(x+1) & x \geq 1 \\ 2+(x+1) & 0 \leq x < 1 \\ 2+(-x) & x < 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 2x+1 & x \geq 1 \\ x+3 & 0 \leq x < 1 \\ -x+2 & x < 0 \end{cases}$$

حالت ۳: تعداد ضابطه‌های دو تابع برابر نباشد، مثل توابع زیر که f یک ضابطه و g دو ضابطه دارد.

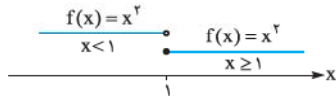
$$f(x) = x^2, \quad g(x) = \begin{cases} x & x \geq 1 \\ -2 & x < 1 \end{cases}$$

فرض کنید می‌خواهیم ضابطه $f - g$ را به دست آوریم:

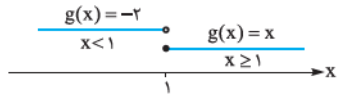
تابع f در نقطه‌ای تغییر ضابطه نمی‌دهد؛ ولی تابع g در $X = 1$ تغییر ضابطه می‌دهد، این نقطه را روی محور اعداد مشخص می‌کنیم:

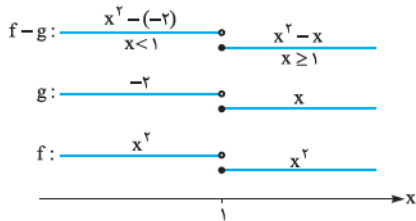
چون f تغییر ضابطه نمی‌دهد، در هر دو قسمت روی محور، ضابطه‌اش همان $y = x^2$ است:

g هم برای $X \geq 1$ از ضابطه $y = x$ و برای $X < 1$ از ضابطه $y = -2$ پیروی می‌کند.

حالا با توجه به دو محور رسم‌شده، محدوده‌ها و ضابطه‌های f و g را روی یک محور می‌نویسیم و در محدوده‌های مشترک، ضابطه $f - g$ را به دست می‌آوریم:

ضابطه $f - g$ در دو محدوده $X \geq 1$ و $X < 1$ به دست آمد:

$$(f-g)(x) = \begin{cases} x^2 - x & x \geq 1 \\ x^2 - (-2) & x < 1 \end{cases} = \begin{cases} x^2 - x & x \geq 1 \\ x^2 + 2 & x < 1 \end{cases}$$

فصل سوم تابع

تست اگر $f(x) = |x|$ و $g(x) = -x$ باشد، نمودار تابع $\frac{f}{g}$ به کدام صورت است؟

پاسخ گزینه ۲ دامنه f و g هر دو برابر $\mathbb{R}$ است ولی $g(x)$ به ازای $X = 0$ برابر صفر می‌شود، پس:

$$D_{\frac{f}{g}} = (D_f \cap D_g) - \{x \mid g(x) = 0\} \Rightarrow (\mathbb{R} \cap \mathbb{R}) - \{0\} = \mathbb{R} - \{0\}$$

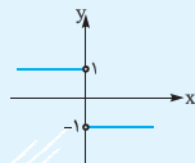
$$x > 0: \frac{f}{g} = \frac{|x|}{-x} = \frac{x}{-x} = -1$$

به ازای $X > 0$ و $X < 0$ ، ضابطه $\frac{f}{g}$ را به دست می‌آوریم:

$$x < 0: \frac{f}{g} = \frac{|x|}{-x} = \frac{-x}{-x} = 1$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \begin{cases} -1 & x > 0 \\ 1 & x < 0 \end{cases}$$

پس $\frac{f}{g}$ برابر است با:

نمودار $\frac{f}{g}$ به ازای $X > 0$ ، خط $y = -1$ و به ازای $X < 0$ ، خط $y = 1$ است:

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

اعمال بر روی توابع

- ۵۳۲- اگر دامنه دو تابع f و g برابر با $D_f = \{-1, 2, 3\}$ و $D_g = \{2, 1, -1\}$ باشد. دامنه تابع $f + g$ کدام است؟
 (۱) $\{1, 3, 2\}$ (۲) $\{-1, 3, 1, 2\}$ (۳) $\{-1, 2\}$ (۴) $\{-1, 2, 1\}$
- ۵۳۳- اگر دامنه تابع f ، محدوده $2 < x < 3$ و دامنه تابع g ، محدوده $1 < x \leq 6$ باشد. دامنه تابع $f \times g$ کدام است؟
 (۱) $3 < x < 12$ (۲) $-1 < x < 2$ (۳) $-3 \leq x \leq 6$ (۴) $-1 < x \leq 2$
- ۵۳۴- اگر $f = \{(1, 3), (-2, 4), (5, -1)\}$ و $f + g = \{(-2, 1), (1, -4)\}$ باشد. دامنه تابع g کدام می‌تواند باشد؟
 (۱) $\{2, 5, -2\}$ (۲) $\{5, -2, 1\}$ (۳) $\{1, -2, 3\}$ (۴) $\{-2, 2, 3\}$
- ۵۳۵- اگر $f = \{(1, 5), (-2, 2)\}$ و $g = \{(1, -2), (3, 0)\}$ باشد. تابع $f - g$ کدام است؟
 (۱) $\{(1, 3)\}$ (۲) $\{(1, 7), (3, 0), (-2, 3)\}$ (۳) $\{(1, 5), (1, -2)\}$ (۴) $\{(1, 7)\}$
- ۵۳۶- اگر $f = \{(2, 4), (-1, 5), (1, -3)\}$ و $g = \{(-1, -2), (0, 3), (2, 1)\}$ باشد. تابع $f \times g$ کدام است؟
 (۱) $\{(-1, -10)\}$ (۲) $\{(2, 4)\}$ (۳) $\{(-1, -10), (2, 4)\}$ (۴) $\{(1, -10), (4, 4)\}$
- ۵۳۷- اگر $f = \{(1, -2), (-2, 6)\}$ باشد. تابع $2f$ کدام است؟
 (۱) $\{(2, -4), (-4, 12)\}$ (۲) $\{(2, -2), (-4, 6)\}$ (۳) $\{(1, -4), (-2, -12)\}$ (۴) $\{(1, -4), (-2, 12)\}$
- ۵۳۸- اگر $f = \{(1, -3), (-2, 6)\}$ باشد. تابع f^2 کدام است؟
 (۱) $\{(1, 9), (-2, 36)\}$ (۲) $\{(1, 3), (4, 6)\}$ (۳) $\{(1, 9), (4, 36)\}$ (۴) $\{(1, -9), (-2, 36)\}$
- ۵۳۹- اگر f تابعی همانی با دامنه $\{2, -1\}$ و g تابعی ثابت با دامنه $\{1, 2, 3\}$ و برد $\{4\}$ باشد. تابع $f - g$ کدام است؟
 (۱) $\{(2, 1)\}$ (۲) $\{(2, 2)\}$ (۳) $\{(2, -2)\}$ (۴) $\{(2, -1)\}$
- ۵۴۰- اگر $f = \{(2, -3), (-1, 4), (0, -10)\}$ و $g = \{(0, 5), (1, 4), (2, 6)\}$ باشد. تابع $\frac{f}{g}$ کدام است؟
 (۱) $\{(2, -2), (0, 2)\}$ (۲) $\{(2, -2)\}$ (۳) $\{(2, -\frac{1}{2}), (0, -2)\}$ (۴) $\{(2, -\frac{1}{2})\}$
- ۵۴۱- اگر $f = \{(4, 0), (1, 2), (-2, -1), (3, 4)\}$ و $g = \{(-2, 3), (4, -1), (0, 4)\}$ باشد. $\frac{g}{f}$ کدام است؟
 (۱) $\{(-2, -3), (4, 0)\}$ (۲) $\{(-2, -3)\}$ (۳) $\{(-2, -\frac{1}{3}), (4, 0)\}$ (۴) $\{(-2, -\frac{1}{3}), (4, 0)\}$
- ۵۴۲- اگر $f = \{(3, 7), (-2, -5), (-4, 0)\}$ باشد. تابع $\frac{f}{f}$ کدام است؟
 (۱) $\{(1, 1)\}$ (۲) $\{(3, 1), (-2, 1), (-4, 1)\}$ (۳) $\{(1, 7), (1, -5), (1, 0)\}$ (۴) $\{(3, 1), (-2, 1)\}$
- ۵۴۳- اگر $f = \{(3, \frac{1}{2}), (0, -1), (1, 4), (-2, -3)\}$ و $g = \{(-2, 1), (-1, 2), (0, -3)\}$ باشد. برد تابع $f - g$ کدام مجموعه است؟
 (۱) $\{-2, 0\}$ (۲) $\{-2, -4\}$ (۳) $\{2, -4\}$ (۴) $\{2, 4\}$
- ۵۴۴- اگر $f = \{(2, -1), (-3, a), (4, -9)\}$ و $g = \{(-3, 4), (2, b), (1, -6)\}$ و $f + g = \{(-3, 3), (2, 4)\}$ باشد. حاصل $a - b$ کدام است؟
 (۱) 4 (۲) -4 (۳) 6 (۴) -6
- ۵۴۵- اگر $f = \{(2, -1), (1, 4), (-2, 5)\}$ و $g = \{(3, 1), (-2, 0), (2, -4)\}$ باشد. دامنه تابع $f - 2g$ کدام است؟
 (۱) $\{2, -2\}$ (۲) $\{1, 2\}$ (۳) $\{2, 1, -2\}$ (۴) $\{3, -2, 2\}$
- ۵۴۶- اگر $f = \{(2, -1), (1, 4), (-2, 5)\}$ و $g = \{(3, 1), (-2, 0), (2, -4)\}$ باشد. تابع $f - 2g$ کدام است؟
 (۱) $\{(1, 5), (2, 6)\}$ (۲) $\{(2, 7), (-2, 9)\}$ (۳) $\{(-2, 5), (2, 7)\}$ (۴) $\{(3, -7), (-2, -13)\}$
- ۵۴۷- اگر $f(x) = x(x-1)$ و $g(x) = x(2-x)$ باشد. ضابطه $f + g$ کدام است؟
 (۱) تابع ثابت (۲) تابع همانی (۳) تابع علامت (۴) نیمساز ناحیه دوم و چهارم
- ۵۴۸- اگر $f(x) = (x-2)(x+3)$ و $g(x) = (x+1)(x-5)$ باشد. ضابطه تابع $f - g$ کدام است؟
 (۱) $-3x - 11$ (۲) $5x - 1$ (۳) $5x + 1$ (۴) $-3x + 11$
- ۵۴۹- اگر $f(x) = x - 2$ و $g(x) = x + 2$ باشد. دامنه تابع $\frac{f}{g}$ کدام است؟
 (۱) $\mathbb{R}$ (۲) $\mathbb{R} - \{2\}$ (۳) $\mathbb{R} - \{-2\}$ (۴) $\mathbb{R} - \{-2, 2\}$

۵۵۰- اگر $f(x) = 3x - 1$ و $g = \{(2, -3), (-1, 4), (0, 7)\}$ باشد، حاصل $(f - g)(2)$ کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) -۲ (۳) ۸ (۴) -۸

۵۵۱- اگر $f(x) = \sqrt{2x+1}$ و $g(x) = -3x+2$ باشد، حاصل $(g - f)(4)$ کدام است؟

- (۱) ۱۳ (۲) -۱۳ (۳) ۷ (۴) -۷

۵۵۲- اگر $f = \{(-2, -3), (4, \frac{1}{4}), (0, -7), (3, 5)\}$ و $g = \{(-1, 4), (0, 2), (-2, 1)\}$ باشد، حاصل $(f + g)(0)$ و $(f \times g)(-2)$ به ترتیب از

راست به چپ کدام است؟

- (۱) -۵ و ۳ (۲) -۵ و -۳ (۳) ۳ و ۵ (۴) ۳ و ۵

۵۵۳- اگر $f(x) = x^2 - 4$ و $g(x) = 2 - x$ باشد، تابع $h = \frac{f}{g}$ کدام است؟

- (۱) $\{h: \mathbb{R} - \{2\} \rightarrow \mathbb{R}$
 $\{h(x) = x + 2\}$ (۲) $\{h: \mathbb{R} - \{-2\} \rightarrow \mathbb{R}$
 $\{h(x) = -x - 2\}$ (۳) $\{h: \mathbb{R} - \{2\} \rightarrow \mathbb{R}$
 $\{h(x) = -x - 2\}$ (۴) $\{h: \mathbb{R} - \{-2\} \rightarrow \mathbb{R}$
 $\{h(x) = x + 2\}$

۵۵۴- اگر $f(x) = x + 3$ و $(f \times g)(x) = x^2 - 2x - 15$ باشد، ضابطه تابع $(f - g)(x)$ کدام است؟

- (۱) ۸ (۲) -۸ (۳) $2x - 2$ (۴) $-2x + 2$

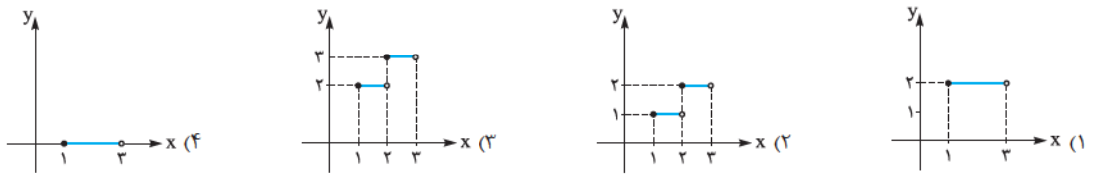
۵۵۵- اگر $h(x) = \frac{f(x)}{g(x)}$ و $g(x) = x^2 + ax + 6$ ، $D_f = \mathbb{R}$ و $D_h = \mathbb{R} - \{2, b\}$ باشد، مقدار $a + b$ کدام است؟ ($b \neq 2$)

- (۱) -۲ (۲) -۳ (۳) -۴ (۴) -۵

۵۵۶- اگر $f(x) = x^2$ و $g(x) = |x|$ باشد، آن گاه $f + g$ کدام است؟

- (۱) $\begin{cases} x^2 + x & x \geq 1 \\ x^2 - x & x < 1 \end{cases}$ (۲) $\begin{cases} x^2 + x & x \geq 0 \\ x^2 - x & x < 0 \end{cases}$ (۳) $\begin{cases} x^2 - x & x \geq 0 \\ x^2 + x & x < 0 \end{cases}$ (۴) $\begin{cases} x^2 - x & x \geq 1 \\ x^2 + x & x < 1 \end{cases}$

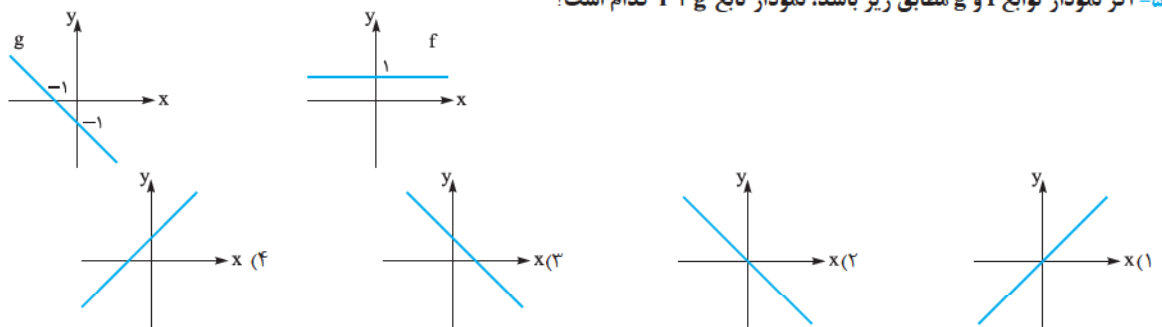
۵۵۷- اگر $f(x) = [x]$ و $g(x) = \text{sign}(x)$ باشد، نمودار تابع $f + g$ در بازه $1 \leq x < 3$ کدام است؟

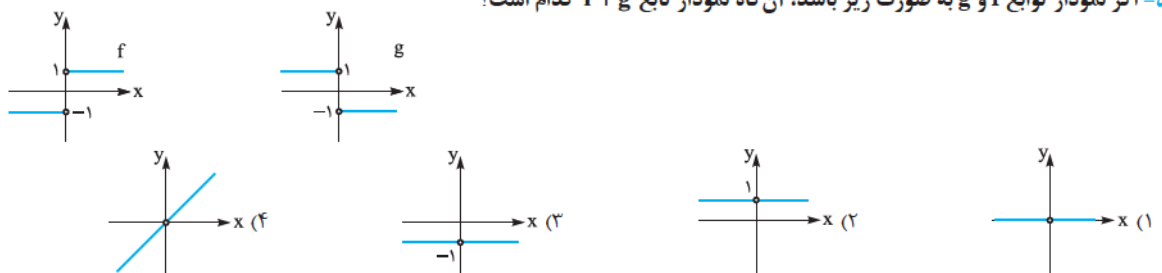
۵۵۸- اگر $f(x) = |x|$ و $g(x) = [x]$ باشد، تابع $(f + g)(x)$ با دامنه $-2 \leq x < -1$ با کدام گزینه برابر است؟

- (۱) $y = x - 2$ (۲) $y = x - 1$ (۳) $y = -x - 2$ (۴) $y = -x - 1$

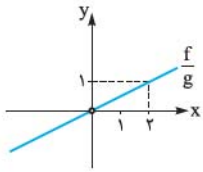
۵۵۹- اگر نمودار توابع f و g مطابق زیر باشد، نمودار تابع $f + g$ کدام است؟

۵۶۰- اگر نمودار توابع f و g به صورت زیر باشد، آن گاه نمودار تابع $f + g$ کدام است؟

۵۶۱- اگر $f(x) = x^2$ و نمودار تابع $(\frac{f}{g})(x)$ به صورت مقابل باشد، ضابطه تابع $g(x)$ کدام است؟

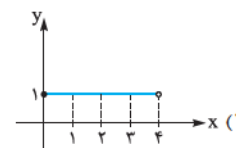
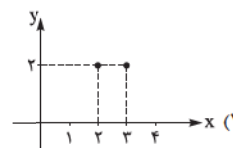
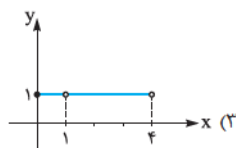
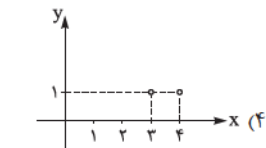
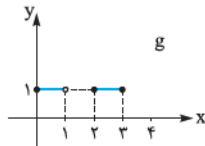
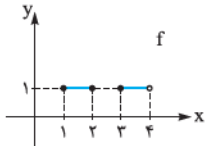
(۱) $2x$

(۲) $\frac{x}{2}$

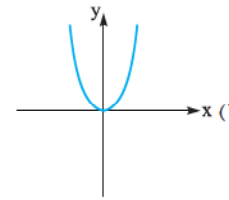
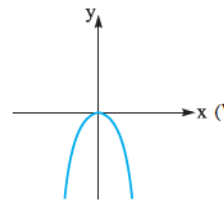
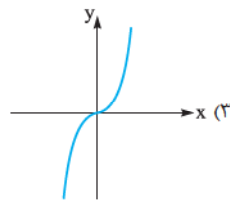
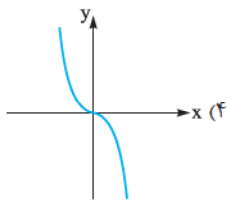
(۳) $\frac{1}{2x}$

(۴) $\frac{2}{x}$

۵۶۲- اگر نمودار توابع f و g مطابق زیر باشد، تابع $f + g$ کدام است؟

۵۶۳- اگر $f(x) = \text{sign}(x)$ و $g(x) = x^2$ باشد، نمودار تابع fg کدام است؟

۵۶۴- اگر $g(x) = \begin{cases} -2 & x \geq -1 \\ 1-x & x < -1 \end{cases}$ باشد، تابع g^2 کدام است؟

(۴) $\begin{cases} 4 & x \geq 1 \\ (1-x)^2 & x < 1 \end{cases}$

(۳) $\begin{cases} 4 & x \geq -1 \\ 1-x^2 & x < -1 \end{cases}$

(۲) $\begin{cases} 4 & x \geq -1 \\ (1-x)^2 & x < -1 \end{cases}$

(۱) $\begin{cases} 4 & x \geq 1 \\ 1-x^2 & x < 1 \end{cases}$

● با توجه به متن زیر به سوالات ۵۶۵ تا ۵۶۷ پاسخ دهید.

«یک شرکت هولدینگ دارای دو کارخانه A و B است. توابع درآمد و هزینه برای تولید x تن کاشی در کارخانه A به ترتیب $16x - 2x^2$ و $8x + 6$ و در کارخانه B به ترتیب $12x - x^2$ و $2x + 9$ واحد است. (هر واحد معادل یک میلیون تومان)»

۵۶۵- تابع سود این شرکت کدام است؟

(۴) $-x^2 + 2x + 3$

(۳) $-3x^2 + 18x - 15$

(۲) $-x^2 + 2x - 3$

(۱) $-3x^2 + 18x + 15$

۵۶۶- این شرکت با چه میزان تولید کاشی به سود ماکسیمم می‌رسد؟ (برحسب کیلوگرم)

(۴) ۴۰۰۰

(۳) ۳۰۰۰

(۲) ۲۰۰۰

(۱) ۱۰۰۰

۵۶۷- ماکسیمم سود این شرکت هولدینگ چه قدر است؟ (برحسب میلیون تومان)

(۴) ۲۰

(۳) ۱۸

(۲) ۱۵

(۱) ۱۲

$$D_{f \times g} = D_f \cap D_g = (-3 \leq x < 2) \cap (-1 < x \leq 6)$$

$$= -1 < x < 2$$

۵۳۴- گزینه ۳ دامنه $f + g$ و f را به دست می آوریم:

$$D_f = \{f \text{ تمام مؤلفه‌های اول } f\} = \{1, -2, 5\}$$

$$D_{f+g} = \{f+g \text{ تمام مؤلفه‌های اول } f+g\} = \{-2, 1\}$$

می‌دانیم دامنه $f + g$ از اشتراک دامنه f و g به دست می‌آید. چون اشتراک دامنه f و g برابر با $\{-2, 1\}$ شده است، پس -2 و 1 باید در D_g هم باشند، (۱) و (۲) به دلیل آن که شامل هر دو عدد 1 و -2 نیستند، حذف می‌شوند. از طرفی اگر (۲) یعنی $\{5, -2, 1\}$ دامنه g باشد، چون دامنه f هم همین مجموعه است؛ پس دامنه $f + g$ هم باید $\{5, -2, 1\}$ باشد که امکان‌پذیر نیست، پس فقط (۳) می‌ماند. در واقع دامنه g باید شامل 1 و -2 باشد، ولی شامل 5 نباشد و هر عدد دیگری هم می‌تواند در D_g باشد: $D_g = \{1, -2, 5, \dots\}$ «هر عددی به غیر از 5 »

۵۳۵- گزینه ۴ اول دامنه $f - g$ را پیدا می‌کنیم. برای به دست آوردن دامنه $f - g$ ، باید دامنه f و g را نوشته و بین آن‌ها اشتراک بگیریم:

$$D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول } f\} = \{1, -2\}$$

$$D_g = \{g \text{ همه مؤلفه‌های اول } g\} = \{1, 3\}$$

$$\xrightarrow{\text{اشتراک}} D_f \cap D_g = \{1\}$$

پس دامنه تابع $f - g$ برابر است با: $D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{1\}$
پس مؤلفه اول تابع $f - g$ برابر با 1 و تابع $f - g$ به صورت $\{(1, \dots)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب بالا، باید به ازای $x = 1$ ، مقدار $f - g$ را به دست آوریم:

$$\bullet x = 1: \quad f(1) = 5 \Rightarrow (1, 5) \text{ عضو } f \text{ است.}$$

$$g(1) = -2 \Rightarrow (1, -2) \text{ عضو } g \text{ است.}$$

$$(f - g)(1) = f(1) - g(1) = 5 - (-2) = 7$$

$$\Rightarrow (f - g)(1) = 7 \Rightarrow (1, 7) \text{ عضو } f - g \text{ است.}$$

پس $f - g$ به صورت $\{(1, 7)\}$ است.

۵۳۶- گزینه ۳ اول دامنه f و g را می‌نویسیم:

$$D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول } f\} = \{2, -1, 1\}$$

$$D_g = \{g \text{ همه مؤلفه‌های اول } g\} = \{-1, 0, 2\}$$

دامنه $f \times g$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است:

$$D_{f \times g} = D_f \cap D_g = \{2, -1, 1\} \cap \{-1, 0, 2\} = \{-1, 2\}$$

پس مؤلفه‌های اول تابع $f \times g$ برابر -1 و 2 هستند و تابع $f \times g$ به صورت $\{(-1, \dots), (2, \dots)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب‌های بالا، باید به ازای $x = -1$ و $x = 2$ ، $f \times g$ را به دست آوریم:

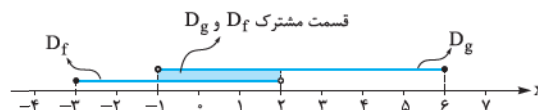
$$\bullet x = -1: \quad f(-1) = 5 \Rightarrow (-1, 5) \text{ عضو } f \text{ است.}$$

$$g(-1) = -2 \Rightarrow (-1, -2) \text{ عضو } g \text{ است.}$$

۵۳۲- گزینه ۳ دامنه تابع $f + g$ برابر با اشتراک دامنه دو تابع f و g است؛ پس باید بین D_f و D_g اشتراک بگیریم. D_f و D_g دارای دو عضو مشترک -1 و 2 هستند، پس:

$$D_{f+g} = D_f \cap D_g = \{-1, 2, 3\} \cap \{2, 1, -1\} = \{-1, 2\}$$

۵۳۳- گزینه ۲ دامنه تابع $f \times g$ برابر با اشتراک دامنه دو تابع f و g است. محدوده دامنه f و g را روی محور نشان می‌دهیم و قسمت مشترکشان را مشخص می‌کنیم:

ازای آن‌ها $g(x) = 0$ است. در این جا $g(x)$ برابر با صفر نمی‌شود:

$$g = \{(0, 5), (1, 4), (2, 6)\}$$

خروجی $g(x)$ برابر صفر نمی‌شود.

$$D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \underbrace{\{x \mid g(x) = 0\}}_{\text{تهی!}} = \{0, 2\} - \{0\} = \{0, 2\}$$

پس مؤلفه‌های اول تابع $\frac{f}{g}$ برابر 0 و 2 هستند و تابع $\frac{f}{g}$ به صورت $\{(0, \quad), (2, \quad)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب‌های بالا، باید به ازای

$$X = 0 \text{ و } X = 2, \text{ مقدار } \frac{f}{g} \text{ را به دست آوریم:}$$

• $X = 0$:

$$\left. \begin{aligned} f(0) = -1 &\Rightarrow f(0) = -1 \text{ عضو } f \text{ است.} \\ g(0) = 5 &\Rightarrow g(0) = 5 \text{ عضو } g \text{ است.} \end{aligned} \right\}$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(0) = \frac{f(0)}{g(0)} = \frac{-1}{5} = -\frac{1}{5} \Rightarrow \left(\frac{f}{g}\right)(0) = -\frac{1}{5}$$

$$\Rightarrow \text{عضو } (0, -\frac{1}{5}) \text{ است.}$$

• $X = 2$:

$$\left. \begin{aligned} f(2) = -3 &\Rightarrow f(2) = -3 \text{ عضو } f \text{ است.} \\ g(2) = 6 &\Rightarrow g(2) = 6 \text{ عضو } g \text{ است.} \end{aligned} \right\}$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(2) = \frac{f(2)}{g(2)} = \frac{-3}{6} = -\frac{1}{2} \Rightarrow \left(\frac{f}{g}\right)(2) = -\frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow \text{عضو } (2, -\frac{1}{2}) \text{ است.}$$

پس تابع $\frac{f}{g}$ شامل دو زوج مرتب $(0, -\frac{1}{5})$ و $(2, -\frac{1}{2})$ است:

$$\frac{f}{g} = \{(0, -\frac{1}{5}), (2, -\frac{1}{2})\}$$

۵۴۱- کزینة ۲ دامنه توابع f و g را می‌نویسیم:

$$D_f = \{4, 1, -2, 3\}$$

$$D_g = \{-2, 4, 0\}$$

دامنه تابع $\frac{g}{f}$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است، بدجز X هایی

که مخرج $\frac{g}{f}$ یعنی f را صفر می‌کنند. در این جا f در $X = 4$ صفر

می‌شود. $f = \{(4, 0), (1, 2), (-2, -1), (3, 4)\}$ ، پس باید از خروجی f در $X = 4$ برابر صفر است.

اشتراک D_f و D_g عدد 4 را حذف کنیم.

$$D_{\frac{g}{f}} = D_g \cap D_f - \underbrace{\{x \mid f(x) = 0\}}_4 = \{-2, 4\} - \{4\} = \{-2\}$$

پس دامنه تابع $\frac{g}{f}$ فقط عدد $X = -2$ و مؤلفه اول $\frac{g}{f}$ همان -2

است؛ در نتیجه تابع $\frac{g}{f}$ به صورت $\{(-2, \quad)\}$ است.

$$(f \times g)(-1) = f(-1) \times g(-1) = (5) \times (-2) = -10$$

$$\Rightarrow (f \times g)(-1) = -10 \Rightarrow \text{عضو } (-1, -10) \text{ است.}$$

• $X = 2$:

$$\left. \begin{aligned} f(2) = 4 &\Rightarrow f(2) = 4 \text{ عضو } f \text{ است.} \\ g(2) = 1 &\Rightarrow g(2) = 1 \text{ عضو } g \text{ است.} \end{aligned} \right\}$$

$$(f \times g)(2) = f(2) \times g(2) = 4 \times 1 = 4 \Rightarrow (f \times g)(2) = 4$$

$$\Rightarrow \text{عضو } (2, 4) \text{ است.}$$

تابع $f \times g$ ، شامل دو زوج مرتب $(-1, -10)$ و $(2, 4)$ است، پس:

$$f \times g = \{(-1, -10), (2, 4)\}$$

۵۳۷- کزینة ۴ برای نوشتن تابع $k.f$ ، کافی است مؤلفه‌های

اول f را تغییر ندهیم و تمام مؤلفه‌های دومش را در عدد k ضرب کنیم؛ پس در این جا مؤلفه‌های اول f را دست نمی‌زنیم و مؤلفه‌های دومش را در ۲ ضرب می‌کنیم:

$$f = \{(1, -2), (-2, 6)\}$$

$$\xrightarrow{\text{مؤلفه‌های اول بدون تغییر}} 2f = \{(1, 2 \times (-2)), (-2, 2 \times 6)\}$$

$$= \{(1, -4), (-2, 12)\}$$

۵۳۸- کزینة ۱ برای نوشتن تابع f^2 ، به مؤلفه‌های اول f دست

نمی‌زنیم و مؤلفه‌های دومش را به توان ۲ می‌رسانیم:

$$f = \{(1, -3), (-2, 6)\}$$

$$\xrightarrow{\text{مؤلفه‌های اول بدون تغییر}} f^2 = \{(1, (-3)^2), (-2, 6^2)\}$$

$$= \{(1, 9), (-2, 36)\}$$

۵۳۹- کزینة ۳ اول توابع f و g را به صورت مجموعه‌ای از

زوج مرتب‌ها می‌نویسیم:

f تابعی همانی با دامنه $\{2, -1\}$ است، پس به صورت $f = \{(2, 2), (-1, -1)\}$ است.

g تابعی ثابت با دامنه $\{1, 2, 3\}$ و برد $\{4\}$ است، پس به صورت $g = \{(1, 4), (2, 4), (3, 4)\}$ است.

دامنه تابع $f - g$ ، اشتراک دامنه f و g است:

$$D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{2, -1\} \cap \{1, 2, 3\} = \{2\}$$

پس دامنه تابع $f - g$ ، فقط شامل ۲ است و خود تابع به صورت $\{(2, \quad)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب فوق باید مقدار $f - g$ را

در $X = 2$ به دست آوریم:

$$\left. \begin{aligned} f(2) = 2 &\Rightarrow f(2) = 2 \text{ عضو } f \text{ است.} \\ g(2) = 4 &\Rightarrow g(2) = 4 \text{ عضو } g \text{ است.} \end{aligned} \right\}$$

$$(f - g)(2) = f(2) - g(2) = 2 - 4 = -2$$

$$\Rightarrow (f - g)(2) = -2 \Rightarrow \text{عضو } (2, -2) \text{ است.}$$

پس $f - g$ فقط شامل زوج مرتب $(2, -2)$ است:

$$f - g = \{(2, -2)\}$$

۵۴۰- کزینة ۳ دامنه دو تابع f و g را به دست می‌آوریم:

$$D_f = \{2, -1, 0\}$$

$$D_g = \{0, 1, 2\}$$

دامنه تابع $\frac{f}{g}$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است؛ بدجز X هایی که به

$$(f-g)(-2) = f(-2) - g(-2) = -3 - 1 = -4 \Rightarrow (-2, -4) \text{ عضو } f-g \text{ است.}$$

• $x=0$:

$$\begin{cases} (0, -1) \text{ عضو } f \text{ است.} \Rightarrow f(0) = -1 \\ (0, -3) \text{ عضو } g \text{ است.} \Rightarrow g(0) = -3 \end{cases}$$

$$(f-g)(0) = f(0) - g(0)$$

$$= -1 - (-3) = 2 \Rightarrow (0, 2) \text{ عضو } f-g \text{ است.}$$

پس تابع $f-g$ شامل دو زوج مرتب بالا است:

$$f-g = \{(-2, -4), (0, 2)\}$$

مجموعه همه مؤلفه‌های دوم زوج مرتب‌های $f-g$ برد این تابع است:

$$R_{f-g} = \{-4, 2\}$$

۵۴۴- کزینة ۱ دامنه دو تابع f و g را به دست می‌آوریم:

$$D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{2, -3, 4\}$$

$$D_g = \{g \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{-3, 2, 1\}$$

دامنه تابع $f+g$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g است:

$$D_{f+g} = D_f \cap D_g = \{2, -3, 4\} \cap \{-3, 2, 1\} = \{2, -3\}$$

پس مؤلفه‌های اول تابع $f+g$ برابر ۲ و -۳ هستند و تابع $f+g$ به صورت $\{(2, \quad), (-3, \quad)\}$ است.

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب‌های بالا، باید به ازای $x=2$ و $x=-3$ ، مقدار $f+g$ را به دست آوریم:

• $x=2$:

$$(2, -1) \text{ عضو } f \text{ است.} \Rightarrow f(2) = -1$$

$$(2, b) \text{ عضو } g \text{ است.} \Rightarrow g(2) = b$$

$$(f+g)(2) = f(2) + g(2) = -1 + b$$

$$\Rightarrow (f+g)(2) = b-1 \text{ عضو } f+g \text{ است.}$$

• $x=-3$:

$$(-3, a) \text{ عضو } f \text{ است.} \Rightarrow f(-3) = a$$

$$(-3, 4) \text{ عضو } g \text{ است.} \Rightarrow g(-3) = 4$$

$$(f+g)(-3) = f(-3) + g(-3) = a + 4$$

$$\Rightarrow (f+g)(-3) = a+4 \text{ عضو } f+g \text{ است.}$$

پس تابع $f+g$ شامل دو زوج مرتب $(2, b-1)$ و $(-3, a+4)$ است:

$$f+g = \{(-3, a+4), (2, b-1)\}$$

حالا تابع $f+g$ داده شده در سؤال را با $f+g$ به دست آمده برابر قرار می‌دهیم و a و b را به دست می‌آوریم:

$$\{(-3, a+4), (2, b-1)\} = \{(-3, 2), (2, 4)\}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} a+4=2 & \Rightarrow a=-2 \\ b-1=4 & \Rightarrow b=5 \end{cases}$$

پس $a-b$ برابر است با:

$$a-b = -2-5 = -7$$

۵۴۵- کزینة ۱ گفتیم که دامنه تابع $af+bg$ ، مثل دامنه تابع

$f+g$ یعنی $D_f \cap D_g$ است؛ پس دامنه تابع $f-2g$ هم همان

$D_f \cap D_g$ است؛ پس باید دامنه f و g را حساب کنیم و ببینان

اشتراک بگیریم: $D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{2, 1, -2\}$

برای به دست آوردن مؤلفه دوم زوج مرتب بالا، باید به ازای $x=-2$ ،

مقدار $\frac{g}{f}$ را به دست آوریم:

$$\bullet x=-2: \begin{cases} (-2, 3) \text{ عضو } g \text{ است.} \Rightarrow g(-2) = 3 \\ (-2, -1) \text{ عضو } f \text{ است.} \Rightarrow f(-2) = -1 \end{cases}$$

$$\left(\frac{g}{f}\right)(-2) = \frac{g(-2)}{f(-2)} = \frac{3}{-1} = -3$$

$$\Rightarrow \left(\frac{g}{f}\right)(-2) = -3 \Rightarrow (-2, -3) \text{ عضو } \frac{g}{f} \text{ است.}$$

پس تابع $\frac{g}{f}$ فقط شامل زوج مرتب $(-2, -3)$ است:

$$\frac{g}{f} = \{(-2, -3)\}$$

۵۴۲- کزینة ۱ دامنه تابع f برابر با مجموعه تمام مؤلفه‌های اول

$$D_f = \{3, -2, -4\}$$

زوج مرتب‌های f است:

می‌دانیم دامنه تابع $\frac{f}{f}$ به صورت زیر است:

$$D_{\frac{f}{f}} = \underbrace{D_f \cap D_f}_{D_f} - \{x \mid f(x) = 0\}$$

پس باید x هایی که به ازای آن‌ها f برابر صفر می‌شود را حذف کنیم. فقط به ازای $x=-4$ خروجی صفر می‌دهد، پس باید عدد -4 را از دامنه آن حذف کنیم:

$$D_{\frac{f}{f}} = D_f - \underbrace{\{x \mid f(x) = 0\}}_{-4} = \{3, -2, -4\} - \{-4\} = \{3, -2\}$$

پس مؤلفه‌های اول $\frac{f}{f}$ ، اعداد ۳ و -۲ هستند و تابع $\frac{f}{f}$ به شکل $\{(3, \quad), (-2, \quad)\}$ است.

حالا کافی است با جای‌گذاری $x=3$ و $x=-2$ در $\frac{f}{f}$ ، مؤلفه‌های

دوم زوج مرتب‌های بالا را هم به دست آوریم:

$$\bullet x=-2: \left(\frac{f}{f}\right)(-2) = \frac{f(-2)}{f(-2)} = \frac{-5}{-5} = 1$$

$$\Rightarrow \left(\frac{f}{f}\right)(-2) = 1 \Rightarrow (-2, 1) \text{ عضو } \frac{f}{f} \text{ است}$$

• $x=3$:

$$\left(\frac{f}{f}\right)(3) = \frac{f(3)}{f(3)} = \frac{7}{7} = 1$$

$$\Rightarrow \left(\frac{f}{f}\right)(3) = 1 \Rightarrow (3, 1) \text{ عضو } \frac{f}{f} \text{ است}$$

پس تابع $\frac{f}{f}$ از دو زوج مرتب $(-2, 1)$ و $(3, 1)$ تشکیل شده است:

$$\frac{f}{f} = \{(-2, 1), (3, 1)\}$$

۵۴۳- کزینة ۳ دامنه f و g را به دست می‌آوریم:

$$D_f = \{f \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{3, 0, 1, -2\}$$

$$D_g = \{g \text{ همه مؤلفه‌های اول}\} = \{-2, -1, 0\}$$

از دو مجموعه بالا اشتراک می‌گیریم تا دامنه تابع $f-g$ به دست آید:

$$D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{-2, 0\}$$

حالا باید مقدار تابع $f-g$ را به ازای $x=-2$ و $x=0$ به دست آوریم:

• $x=-2$:

$$\begin{cases} (-2, -3) \text{ عضو } f \text{ است.} \Rightarrow f(-2) = -3 \\ (-2, 1) \text{ عضو } g \text{ است.} \Rightarrow g(-2) = 1 \end{cases}$$

$$\Rightarrow f(-2) = -3$$

$$\Rightarrow g(-2) = 1$$

پس دامنه تابع $\frac{f}{g}$ شامل تمام اعداد حقیقی به جز عدد -2 است.

۵۵۰- گزینه ۲ از آن جایی که $(f-g)(x) = f(x) - g(x)$
 $(f-g)(2) = f(2) - g(2)$ پس:

پس کافی است $f(2)$ و $g(2)$ را حساب کنیم:

● برای محاسبه $f(2)$ باید در $f(x) = 3x - 1$ جای x ، عدد ۲ را قرار دهیم: $f(2) = 3(2) - 1 = 6 - 1 = 5$
 ● نقطه $(2, -3)$ عضو g است، پس: $g(2) = -3$
 پس داریم: $(f-g)(2) = f(2) - g(2) = 5 - (-3) = 8$

۵۵۱- گزینه ۲ $(g-f)(x) = g(x) - f(x)$
 $\Rightarrow (g-f)(4) = g(4) - f(4)$

پس باید $f(4)$ و $g(4)$ را حساب کنیم. کافی است در ضابطه f و g جای x ، عدد ۴ را قرار دهیم:

$f(x) = \sqrt{2x+1} \Rightarrow f(4) = \sqrt{2(4)+1} = \sqrt{9} = 3$
 $g(x) = -3x+2 \Rightarrow g(4) = -3(4)+2 = -12+2 = -10$
 پس: $(g-f)(4) = g(4) - f(4) = -10 - 3 = -13$

۵۵۲- گزینه ۲ می دانیم $(f+g)(x) = f(x) + g(x)$. پس با جای گذاری $x=0$ داریم:

$(f+g)(0) = f(0) + g(0)$
 ● باید $f(0)$ و $g(0)$ را حساب کنیم:

نقطه $(0, -7)$ عضو f است، پس $f(0) = -7$. نقطه $(0, 2)$ عضو g است، پس $g(0) = 2$ ؛ در نتیجه حاصل $(f+g)(0)$ برابر است با:
 $(f+g)(0) = f(0) + g(0) = -7 + 2 = -5$

همچنین می دانیم $(f \times g)(x) = f(x) \times g(x)$. پس با جای گذاری $x = -2$ داریم: $(f \times g)(-2) = f(-2) \times g(-2)$

● پس باید $f(-2)$ و $g(-2)$ را حساب کنیم:

نقطه $(-2, -3)$ عضو f است، پس: $f(-2) = -3$.

نقطه $(-2, 1)$ عضو g است، پس: $g(-2) = 1$ ؛ در نتیجه حاصل $(f \times g)(-2)$ برابر است با:

$(f \times g)(-2) = f(-2) \times g(-2) = -3 \times 1 = -3$

۵۵۳- گزینه ۳ ابتدا ضابطه $h = \frac{f}{g}$ را به دست می آوریم:

$h(x) = \left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{x^2 - 4}{2 - x} = \frac{(x-2)(x+2)}{-(x-2)}$

$= \frac{x+2}{-1} = -x-2$

حالا دامنه تابع $h = \frac{f}{g}$ را حساب می کنیم. دامنه دو تابع f و g ،

اعداد حقیقی $(\mathbb{R})$ است. دامنه $\frac{f}{g}$ ، اشتراک دامنه دو تابع f و g

است به جز x هایی که مخرج $\frac{f}{g}$ یعنی g را صفر می کنند. معادله

$g(x) = 0$ را حل می کنیم و جواب های آن را از اشتراک D_f و D_g

حذف می کنیم: $g(x) = 0 \Rightarrow 2 - x = 0 \Rightarrow x = 2$

$D_g = \{g \text{ مؤلفه های اول } g\} = \{3, -2, 2\}$

$D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{2, 1, -2\} \cap \{3, -2, 2\} = \{-2, 2\}$

۵۴۶- گزینه ۳ در سؤال قبل دامنه این تابع را به دست آوردیم:

$D_{f-2g} = D_f \cap D_g = \{-2, 2\}$

حالا باید مقدار $f-2g$ را به ازای $x=2$ و $x=-2$ حساب کنیم:

● $x=2$:

$\left. \begin{aligned} \text{عضو } f \text{ است.} \\ (2, -1) \Rightarrow f(2) = -1 \end{aligned} \right\}$

$\left. \begin{aligned} \text{عضو } g \text{ است.} \\ (2, -4) \Rightarrow g(2) = -4 \end{aligned} \right\}$

$(f-2g)(2) = f(2) - 2g(2) = -1 - 2(-4)$

$= -1 + 8 = 7 \Rightarrow (2, 7)$ عضو $f-2g$ است.

● $x=-2$:

$\left. \begin{aligned} \text{عضو } f \text{ است.} \\ (-2, 5) \Rightarrow f(-2) = 5 \end{aligned} \right\}$

$\left. \begin{aligned} \text{عضو } g \text{ است.} \\ (-2, 0) \Rightarrow g(-2) = 0 \end{aligned} \right\}$

$(f-2g)(-2) = f(-2) - 2g(-2)$

$= 5 - 2(0) = 5 - 0 = 5 \Rightarrow (-2, 5)$ عضو $f-2g$ است.

پس $f-2g$ شامل دو زوج مرتب بالا است:

$f-2g = \{(2, 7), (-2, 5)\}$

۵۴۷- گزینه ۲ ابتدا f و g را ساده می کنیم:

$f(x) = x(x-1) = x^2 - x$

$g(x) = x(2-x) = 2x - x^2$

حالا ضابطه $f+g$ را به دست می آوریم:

$(f+g)(x) = f(x) + g(x) = (x^2 - x) + (2x - x^2)$

$= x^2 - x + 2x - x^2 = x \Rightarrow (f+g)(x) = x$

ضابطه $y = x$ همان نیمساز ناحیه اول و سوم یا ضابطه تابع همانی است، پس $f+g$ یک تابع همانی است.

۵۴۸- گزینه ۲ ابتدا f و g را با استفاده از اتحاد جمله مشترک

ساده تر می نویسیم: $f(x) = (x-2)(x+3) = x^2 + x - 6$

$g(x) = (x+1)(x-5) = x^2 - 4x - 5$

حالا ضابطه تابع $f-g$ را به دست می آوریم:

$(f-g)(x) = f(x) - g(x) = (x^2 + x - 6) - (x^2 - 4x - 5)$

$= x^2 + x - 6 - x^2 + 4x + 5 = 5x - 1$

$\Rightarrow (f-g)(x) = 5x - 1$

۵۴۹- گزینه ۳ دامنه تابع $\frac{f}{g}$ برابر با اشتراک دامنه دو تابع f و g

است، به جز x هایی که به ازای آن ها $g(x) = 0$ است.

پس اول معادله $g(x) = 0$ را حل می کنیم تا ببینیم چه عددی باید از اشتراک D_f و D_g حذف شود.

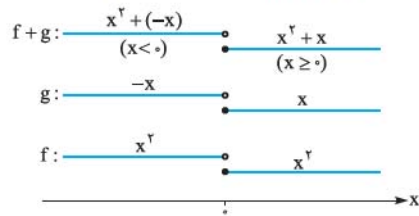
$g(x) = 0 \Rightarrow x+2=0 \Rightarrow x=-2$

حالا دامنه $\frac{f}{g}$ را حساب می کنیم:

$D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \{x \mid g(x) = 0\} = \underbrace{(\mathbb{R} \cap \mathbb{R})}_{\mathbb{R}} - \{-2\}$

$= \mathbb{R} - \{-2\}$

$x < 0$ ضابطه‌های f و g را روی محور می‌نویسیم و در محدوده‌های مشترک ضابطه‌ها را جمع می‌کنیم تا $f + g$ به دست آید:

پس ضابطه $f + g$ به صورت زیر در می‌آید:

$$(f + g)(x) = \begin{cases} x^2 + x & x \geq 0 \\ x^2 - x & x < 0 \end{cases}$$

۵۵۷- گزینة ۳ خب تکلیف sign که در بازه $1 \leq x < 3$ معلوم است. چون تمام اعداد محدوده $1 \leq x < 3$ مثبت‌اند، پس خروجی تابع sign ، عدد ۱ است. برای تابع $f(x) = [x]$ باید محدوده را به دو قسمت تقسیم کنیم:

$$1 \leq x < 2: [x] = 1$$

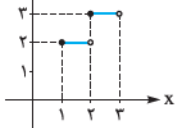
$$2 \leq x < 3: [x] = 2$$

حالا f و g را با هم جمع می‌کنیم:

$$\begin{cases} 1 \leq x < 2: [x] + \text{sign}(x) = 2 \\ 2 \leq x < 3: [x] + \text{sign}(x) = 3 \end{cases}$$

$$\Rightarrow (f + g)(x) = \begin{cases} 2 & 1 \leq x < 2 \\ 3 & 2 \leq x < 3 \end{cases}$$

تابع دوضابطه‌ای بالا که در هر دو محدوده تابعی ثابت است را رسم می‌کنیم:

۵۵۸- گزینة ۳ تابع $f(x) = |x|$ را به صورت دوضابطه‌ای می‌توانیم بنویسیم:

$$f(x) = |x| = \begin{cases} x & x \geq 0 \\ -x & x < 0 \end{cases}$$

ضابطه این تابع به ازای $x < 0$ به صورت $y = -x$ است، پس به ازای $-2 \leq x < -1$ هم که زیرمجموعه‌ای از $x < 0$ حساب می‌شوند، به همین صورت است:

$$-2 \leq x < -1: |x| = -x \Rightarrow f(x) = -x$$

• تابع $g(x) = [x]$ هم یک تابع بی‌نهایت ضابطه‌ای است! ضابطه آن به ازای $-2 \leq x < -1$ به صورت $y = -2$ در می‌آید، پس:

$$-2 \leq x < -1: [x] = -2 \Rightarrow g(x) = -2$$

پس برای $-2 \leq x < -1$ ، ضابطه $f + g$ برابر است با:

$$\begin{cases} -2 \leq x < -1 \Rightarrow |x| = -x \\ -2 \leq x < -1 \Rightarrow [x] = -2 \end{cases}$$

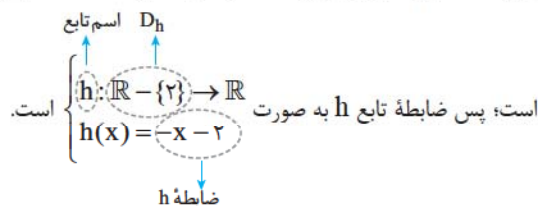
$$\Rightarrow |x| + [x] = -x + (-2) = -x - 2$$

$$(f + g)(x) = -x - 2, \quad -2 \leq x < -1$$

پس عدد ۲ را باید از $D_f \cap D_g$ حذف کنیم تا $D_{\frac{f}{g}}$ به دست آید:

$$\begin{aligned} D_{\frac{f}{g}} &= D_f \cap D_g - \{x \mid g(x) = 0\} \\ &= (\mathbb{R} \cap \mathbb{R}) - \{2\} = \mathbb{R} - \{2\} \end{aligned}$$

پس دامنه تابع h برابر با $\mathbb{R} - \{2\}$ و ضابطه آن $h(x) = -x - 2$

۵۵۴- گزینة ۱ با داشتن $f \times g$ و f ، ضابطه g را به دست می‌آوریم:

$$(f \times g)(x) = f(x) \times g(x)$$

$$\Rightarrow x^2 - 2x - 15 = (x + 3) \times g(x)$$

$$\xrightarrow{\text{سمت چپ را تجزیه می‌کنیم}} (x - 5)(x + 3) = (x + 3) \times g(x)$$

$$\Rightarrow g(x) = x - 5$$

حالا با داشتن $g(x)$ و $f(x)$ ، ضابطه $(f - g)(x)$ را به دست می‌آوریم:

$$(f - g)(x) = f(x) - g(x) = (x + 3) - (x - 5)$$

$$= x + 3 - x + 5 = 8 \Rightarrow (f - g)(x) = 8$$

۵۵۵- گزینة ۱ دامنه تابع $h(x) = \frac{f(x)}{g(x)}$ ، برابر با اشتراک دامنه دو تابع f و g است (که هر دو $\mathbb{R}$ هستند) منهای x هایی که به ازای

آن‌ها منحنی $\frac{f}{g}$ یعنی g برابر صفر شود:

$$D_h = D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \{x \mid g(x) = 0\}$$

$$= (\mathbb{R} \cap \mathbb{R}) - \{x \mid g(x) = 0\} = \mathbb{R} - \{x \mid g(x) = 0\}$$

از مقایسه مجموعه بالا با دامنه h که خود سؤال داده یعنی

$$D_h = \mathbb{R} - \{2, b\}, \quad g(x) = 0$$

برابر ۲ و b هستند.

$g(x)$ به ازای $x = 2$ صفر می‌شود:

$$g(x) = x^2 + ax + 6 \xrightarrow{g(2)=0} 2^2 + a(2) + 6 = 0$$

$$\Rightarrow 4 + 2a + 6 = 0 \Rightarrow 2a = -10 \Rightarrow a = -5$$

حالا $a = -5$ را در g جای‌گذاری می‌کنیم تا b را هم به دست آوریم:

$$g(x) = x^2 - 5x + 6 \xrightarrow{g(b)=0} b^2 - 5b + 6 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{تجزیه با جمله مشترک}} (b - 2)(b - 3) = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} b = 2 \quad \times \quad (\text{سؤال گفته}) \\ b = 3 \quad \checkmark \end{cases}$$

پس حاصل $a + b$ برابر است با:

$$a + b = -5 + 3 = -2$$

۵۵۶- گزینة ۲ تابع $g(x) = |x|$ را به صورت دوضابطه‌ای می‌نویسیم:

$$g(x) = |x| = \begin{cases} x & x \geq 0 \\ -x & x < 0 \end{cases}$$

تابع f که تغییر ضابطه نمی‌دهد و همواره ضابطه‌اش $f(x) = x^2$ است ولی تابع g در $x = 0$ تغییر ضابطه می‌دهد، به ازای $x \geq 0$

$$\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{f(x)}{g(x)} \Rightarrow \frac{x}{2} = \frac{x^2}{g(x)}$$

$$\Rightarrow g(x) = \frac{(2)(x^2)}{x} = \frac{2x^2}{x} = 2x$$

پس ضابطه g به صورت $g(x) = 2x$ است.

۵۶۲- گزینه ۲ برای به دست آوردن تابع $f+g$ باید در دامنه‌های

مشترک دو تابع f و g ، مقادیر خروجی‌شان (یعنی Y ‌شان) را با هم جمع کنیم. دامنه f و g و اشتراک این دو را به دست می‌آوریم:

$$D_f = (1 \leq x \leq 2) \cup (3 \leq x < 4) \\ D_g = (0 \leq x < 1) \cup (2 \leq x \leq 3)$$

$$\Rightarrow D_{f+g} = D_f \cap D_g = \{2, 3\}$$

پس دامنه تابع $f+g$ دارای دو عضو است: یکی $x=2$ و دیگری $x=3$.

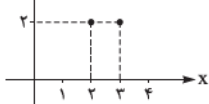
مقدار تابع $f+g$ را در هر نقطه به دست می‌آوریم:

$$(f+g)(2) = f(2) + g(2) = 1 + 1 = 2$$

$$(f+g)(3) = f(3) + g(3) = 1 + 1 = 2$$

پس تابع $f+g$ شامل دو نقطه $(2, 2)$ و $(3, 2)$ است که نمودار آن

به صورت زیر است:

۵۶۳- گزینه ۳ تابع f یک تابع سدضابطه‌ای است:

$$f(x) = \text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

تابع g یک تابع تک‌ضابطه‌ای است که همواره ضابطه آن به صورت $g(x) = x^2$ است.

ضابطه این دو تابع را در محدوده‌های $x > 0$ ، $x = 0$ و $x < 0$ در هم

ضرب می‌کنیم: $x > 0: f(x) \times g(x) = (1) \times (x^2) = x^2$

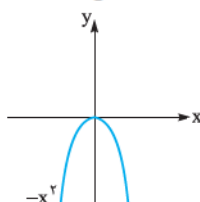
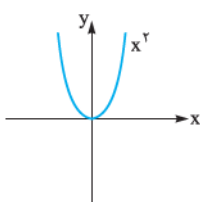
$x = 0: f(x) \times g(x) = (0) \times (x^2) = 0$

$x < 0: f(x) \times g(x) = (-1) \times (x^2) = -x^2$

پس ضابطه fg به صورت زیر است:

$$(fg)(x) = \begin{cases} x^2 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -x^2 & x < 0 \end{cases}$$

نمودار دو تابع $y = x^2$ و $y = -x^2$ به صورت زیر است:

۵۵۹- گزینه ۲ نمودار f یک خط افقی ($y=1$) است، پس ضابطه

آن به صورت $f(x) = 1$ است.

نمودار g هم یک خط راست است که از دو نقطه $A(-1, 0)$ و

$B(0, -1)$ می‌گذرد. ابتدا شیب آن را به دست می‌آوریم و سپس

معادله‌اش را می‌نویسیم:

$$m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{-1 - 0}{0 - (-1)} = -1$$

$$y - 0 = -1(x - (-1)) \Rightarrow y = -x - 1$$

پس ضابطه g هم به صورت $g(x) = -x - 1$ است.

حالا با داشتن ضابطه f و g ، ضابطه $f+g$ را به دست می‌آوریم:

$$(f+g)(x) = f(x) + g(x) = 1 + (-x - 1) = -x$$

$$\Rightarrow (f+g)(x) = -x$$

پس ضابطه تابع $f+g$ برابر $y = -x$ (نیمساز ناحیه دوم و چهارم)

است که نمودار آن در (۲) آمده است.

۵۶۰- گزینه ۱ تابع f یک تابع دوضابطه‌ای است که برای $x > 0$ از

ضابطه $y = 1$ و برای $x < 0$ از ضابطه $y = -1$ پیروی می‌کند:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

تابع g یک تابع دوضابطه‌ای است که برای $x > 0$ از ضابطه $y = -1$

و برای $x < 0$ از ضابطه $y = 1$ پیروی می‌کند:

$$g(x) = \begin{cases} -1 & x > 0 \\ 1 & x < 0 \end{cases}$$

می‌خواهیم دو تابع f و g که هر دو دارای دو ضابطه و حدود

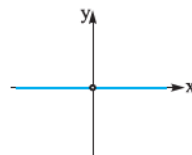
ضابطه‌های عیناً شبیه هم هستند را با هم جمع کنیم:

ضابطه‌های دو تابع را در محدوده‌های مشترک با هم جمع می‌کنیم

تا $f+g$ به دست آید:

$$(f+g)(x) = \begin{cases} 1 + (-1) & x > 0 \\ -1 + 1 & x < 0 \end{cases} = \begin{cases} 0 & x > 0 \\ 0 & x < 0 \end{cases}$$

پس باید در دو محدوده $x > 0$ و $x < 0$ ، تابع $y = 0$ را رسم کنیم:

۵۶۱- گزینه ۱ تابع $\frac{f}{g}$ یک خط است. معادله آن را باید به دست

آوریم. این خط از دو نقطه $A(0, 0)$ و $B(2, 1)$ می‌گذرد (با این که

نقطه $(0, 0)$ توخالی است ولی برای نوشتن معادله خط می‌توانیم از

آن استفاده کنیم)

$$m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{1 - 0}{2 - 0} = \frac{1}{2}$$

$$y - 0 = \frac{1}{2}(x - 0) \Rightarrow y = \frac{x}{2}$$

پس ضابطه $\frac{f}{g}$ به صورت $\left(\frac{f}{g}\right)(x) = \frac{x}{2}$ است. حالا با داشتن

ضابطه f و $\frac{f}{g}$ ، ضابطه g را به دست می‌آوریم:

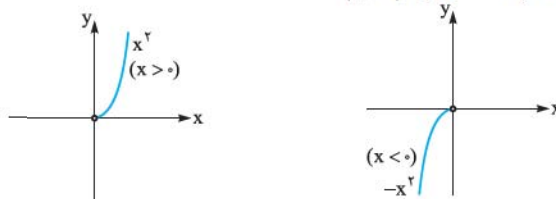

$$x_s = -\frac{b}{2a} = \frac{-18}{2(-3)} = 3$$

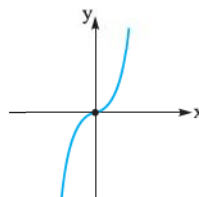
چون x برحسب تن بود، پس با تولید ۳ تن معادل با ۳۰۰۰ کیلوگرم کاشی به سود ماکسیمم می‌رسیم.

۵۶۷- گزینه ۱ کافی است مقدار تابع $P(x)$ را به ازای $x = 3$ به دست آوریم: $P(3) = -3(3)^2 + 18(3) - 15 = -27 + 54 - 15 = 12$

باید نمودار $y = x^2$ را در محدوده $x > 0$ و نمودار $y = -x^2$ را در محدوده $x < 0$ رسم کنیم:

با اضافه کردن نقطه $(0, 0)$ ، نمودار تابع $f \cdot g$ تشکیل می‌شود که به صورت مقابل است:

۵۶۴- گزینه ۲ تابع g^2 یعنی $g \times g$ واضح است که دو تابع g و g تعداد ضابطه و محدوده دامنه یکسانی دارند، پس خیلی راحت می‌توانیم آن‌ها را ضرب کنیم. در محدوده‌های مشترک، ضابطه‌هایشان را ضرب می‌کنیم، در واقع کافی است در هر محدوده، ضابطه را به توان ۲ برسانیم (بدون آن که تغییری در محدوده دامنه‌ها بدهیم):

$$g(x) = \begin{cases} -2 & x \geq -1 \\ 1-x & x < -1 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \xrightarrow[\text{هر ضابطه را به توان ۲ می‌رسانیم}]{\text{به محدوده‌ها دست نمی‌زنیم}} g^2(x) &= \begin{cases} (-2)^2 & x \geq -1 \\ (1-x)^2 & x < -1 \end{cases} \\ &= \begin{cases} 4 & x \geq -1 \\ (1-x)^2 & x < -1 \end{cases} \end{aligned}$$

۵۶۵- گزینه ۳ تابع درآمد دو کارخانه را با هم جمع می‌کنیم تا تابع درآمد شرکت به دست آید:

$$\begin{aligned} \left. \begin{aligned} A \text{ کارخانه: } R_A(x) &= -2x^2 + 16x \\ B \text{ کارخانه: } R_B(x) &= -x^2 + 12x \end{aligned} \right\} \\ \Rightarrow R_A(x) + R_B(x) &= (-2x^2 + 16x) + (-x^2 + 12x) \\ \Rightarrow R_{A+B}(x) &= -3x^2 + 28x \end{aligned}$$

تابع هزینه دو کارخانه را نیز با هم جمع می‌کنیم تا هزینه شرکت به دست آید:

$$\begin{aligned} \left. \begin{aligned} A \text{ کارخانه: } C_A(x) &= 8x + 6 \\ B \text{ کارخانه: } C_B(x) &= 2x + 9 \end{aligned} \right\} \\ \Rightarrow C_A(x) + C_B(x) &= (8x + 6) + (2x + 9) \\ \Rightarrow C_{A+B}(x) &= 10x + 15 \end{aligned}$$

حال تابع سود شرکت را به دست می‌آوریم: هزینه - درآمد = سود

$$\begin{aligned} P(x) &= R(x) - C(x) \\ \Rightarrow P(x) &= (-3x^2 + 28x) - (10x + 15) \\ \Rightarrow P(x) &= -3x^2 + 18x - 15 \end{aligned}$$

۵۶۶- گزینه ۳ باید ببینیم تابع درجه دوم تابع زیر به ازای چه مقدار x ماکسیمم می‌شود.

$$P(x) = -3x^2 + 18x - 15$$

در واقع باید x رأس این تابع را به دست آوریم: